

การเรียนรู้ด้วยกรณีศึกษา (Case studies) ในรายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช

การเรียนรู้ด้วยกรณีศึกษา (Case studies) เป็นเทคนิคการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนทำความเข้าใจและเชื่อมโยงเหตุการณ์สมมติหรือเหตุการณ์ที่มีเค้าโครงจากเรื่องจริงกับความรู้หรือทักษะที่ได้เรียนรู้ในรายวิชา โดยมีการกำหนดประเด็นคำถามเกี่ยวกับกรณีศึกษาและองค์ความรู้ที่ต้องนำมาใช้อย่างชัดเจน แต่ไม่มีการจำกัดคำตอบที่ถูกผิดหรือคำตอบที่แน่นอนเพียงคำตอบเดียว

ในรายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช ได้นำเอาแนวทางการเรียนรู้ด้วยกรณีศึกษามาใช้ โดยเชื่อว่า การเรียนรู้ด้วยกรณีศึกษา (Case studies) จะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์และการอภิปรายสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการดูแลผู้ป่วยที่มีปัญหาสุขภาพจิตและจิตเวช จากกรณีศึกษาที่เลือกมา โดยผู้เรียนจะได้สังเคราะห์และประเมินแนวทางการตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่กำหนดให้อย่างมีหลักการ ได้พัฒนามุมมองความคิดของตนเองจากการแลกเปลี่ยนและรับฟังความคิดของผู้อื่น อีกทั้งช่วยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์คำตอบที่หลากหลายได้ ทำให้ผู้เรียนกล้าคิดกล้าเปิดเผยมุมมองของตนเอง เพื่อเป็นการเตรียมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในชั้นเรียนก่อนการปฏิบัติจริงในภาคสนาม

กระบวนการจัดการเรียนรู้

การเรียนรู้ด้วยกรณีศึกษา ในรายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ การเตรียมความพร้อมของผู้สอน และผู้เรียน การดำเนินการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล โดยมีแนวทางการดำเนินการดังนี้

การเตรียมความพร้อม

การเตรียมผู้สอน (Instructor preparation) มีดังนี้

1. ทีมผู้สอนทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยกรณีศึกษา ประโยชน์และคุณค่าที่จะเกิดกับผู้เรียน บทบาทผู้สอน-ผู้เรียน โดยการทบทวนวรรณกรรม ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนด้วยกรณีศึกษาสำหรับวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช
2. ผู้สอนเตรียมกรณีศึกษา โดยทีมผู้สอนร่วมกันกำหนดกรณีศึกษาที่มีลักษณะคล้ายกับที่มีอยู่จริงในหอผู้ป่วยและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติ ผ่านการประยุกต์ใช้ความรู้กับกรณีศึกษา โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ทีมผู้สอนร่วมกันพิจารณาถึงความถูกต้อง ความทันสมัยของข้อมูลที่ใช้ในกรณีศึกษา รวมทั้งเอกสารอ้างอิง และแหล่งสืบค้นข้อมูลที่นักศึกษาจำเป็นต้องใช้ในการสืบเสาะหาความรู้
- กรณีศึกษาที่เลือกใช้ในครั้งนี้ เป็นผู้ป่วยโรคจิตเภท และโรคซึมเศร้าที่มีความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย
3. ผู้สอนเตรียมประเด็นคำถามที่ท้าทายให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบ กำหนดขอบเขตขององค์ความรู้ที่จะนำมาใช้ในการพิจารณากรณีศึกษา และกำหนดรูปแบบการอภิปรายกรณีศึกษา เช่น รายบุคคล รายคู่ รายกลุ่มย่อย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความซับซ้อนของเหตุการณ์และความยากง่ายในการค้นหาคำตอบ ตัวอย่างประเด็นคำถาม เช่น
 - ผู้ป่วยรายนี้อาการต่างๆ สอดคล้องกับเกณฑ์การวินิจฉัย DSM-5 โรคใด อย่างไร
 - ควรมีการรวบรวมข้อมูลและมีการประเมินสภาพจิตเพิ่มเติมอย่างไร
 - สามารถวิเคราะห์ปัจจัยการเจ็บป่วยตามหลัก 4 P ของกรณีศึกษาได้ในลักษณะใดบ้าง

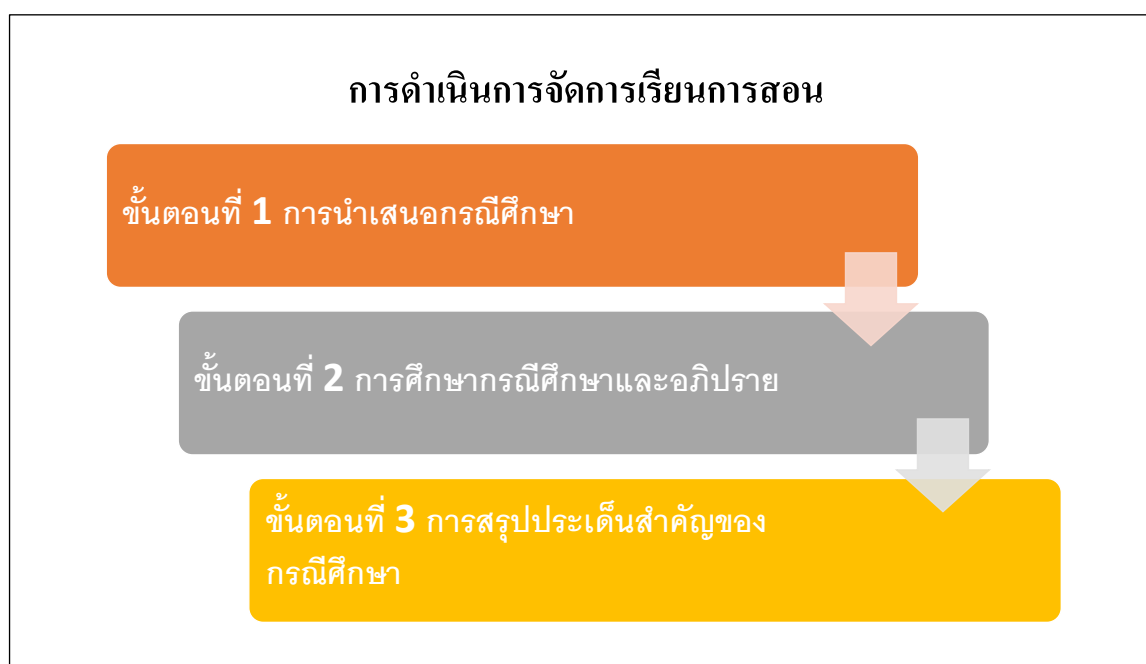
- ข้อวินิจฉัยการพยาบาลและการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาควรเป็นอย่างไร
- แนวทางการพยาบาลผู้ป่วยรายนี้ควรเป็นอย่างไร
- ความสำเร็จของการให้การพยาบาลผู้ป่วยรายนี้คืออะไรบ้าง เป็นต้น

4. ผู้รับผิดชอบรายวิชาและผู้สอนเตรียม คู่มือการจัดการเรียนการสอนด้วยกรณีศึกษา เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่เป็นไปในทิศทางเดียวกับของทีมงานผู้สอน ร่วมกับการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันของทีมผู้สอน ก่อนเริ่มดำเนินการจริง

การเตรียมผู้เรียน มีดังนี้

1. ผู้รับผิดชอบรายวิชา ปรุมนิเทศนักศึกษา เกี่ยวกับรายละเอียดรายวิชา กระบวนการเรียนรู้ด้วยกรณีศึกษา บทบาทผู้เรียนที่พึงประสงค์ แนวทางการประเมินผล แหล่งสืบค้น ช่องทางการติดต่ออาจารย์ผู้สอนและผู้ประสานรายวิชา
2. ผู้สอนสนับสนุนให้ผู้เรียนใช้วิธีการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เพื่อตอบประเด็นคำถามต่างๆ และกระตุ้นให้ผู้เรียนทบทวนประเด็นสำคัญที่ได้เรียนรู้ เชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติ ผ่านการประยุกต์ใช้ความรู้กับกรณีศึกษา โดยมีผู้สอนเป็นผู้สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

การดำเนินการจัดการเรียนการสอน

การดำเนินการจัดการเรียนการสอนด้วยกรณีศึกษา ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การนำเสนอกรณีศึกษา

1. ผู้สอนชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ลักษณะกิจกรรม ระยะเวลาในการทำกิจกรรม เกณฑ์การให้คะแนน และซักถามความเข้าใจของผู้เรียน
2. ผู้สอนนำเสนอกรณีศึกษาแก่ผู้เรียน โดยอาจใช้วิธีการเล่าเรื่อง การให้ผู้เรียนอ่านจากเอกสาร ดูจากวิดีโอคลิป ฟังจากไฟล์เสียง หรืออาจให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติ เพื่อให้ผู้เรียนสนใจและมีข้อมูลเพียงพอสำหรับการคิดหาคำตอบ

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษากรณีศึกษาและอภิปราย

1. ให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบที่หลากหลายและมีความเหมาะสมกับกรณีศึกษา โดยใช้ความรู้และทักษะที่ได้เรียนรู้ หรือบูรณาการความรู้จากศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง
2. ผู้สอนเน้นย้ำกับผู้เรียนว่า การเรียนรู้ด้วยกรณีศึกษาไม่ได้มุ่งหาคำตอบที่ถูกผิดเพียงคำตอบเดียว แต่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้มุมมองและเหตุผลที่หลากหลายจากผู้เรียนคนอื่นๆ
3. ให้ผู้เรียนนำเสนอและแลกเปลี่ยนคำตอบด้วยการพูด การพิมพ์ข้อความ จัดทำเป็นแผนภาพ หรือจัดทำเป็นวิดิทัศน์ หรือบทบาทสมมติ

ขั้นตอนที่ 3 การสรุปประเด็นสำคัญของกรณีศึกษา

1. ผู้สอนรวบรวมคำตอบของผู้เรียน และหยิบยกคำตอบหรือเหตุผลที่น่าสนใจของผู้เรียนขึ้นมาอภิปรายร่วมกับผู้เรียน เพื่อสรุปและสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ร่วมกัน
2. ผู้สอนสรุปประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา และเพิ่มเติมประเด็นที่ผู้เรียนยังไม่เข้าใจหรือยังเข้าใจไม่ครอบคลุม

การประเมินผล

ผู้สอน ทำการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามสภาพจริง เพื่อสะท้อนศักยภาพที่แท้จริง ความรู้ ทักษะ และเจตคติของผู้เรียน โดยใช้เทคนิคที่หลากหลาย ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอภิปรายกรณีศึกษา ความเป็นเหตุเป็นผลของคำตอบ การเชื่อมโยงความรู้และทักษะที่ได้เรียนรู้กับกรณีศึกษา การประเมินชิ้นงาน แล้วให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน พร้อมให้คำแนะนำและสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ร่วมกับการถามตอบ การสอบ

ผู้เรียน ประเมินการเรียนรู้ของตนเอง ผ่านการตรวจสอบคำตอบของตนเอง โดยเทียบกับคำตอบของเพื่อน เพื่อให้เห็นจุดเหมือน จุดต่าง และเป็นข้อมูลประกอบการเรียนรู้เพิ่มเติม และการให้ผู้เรียนทำการสะท้อนคิดการเรียนรู้ (Reflection) ในประเด็นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา ทักษะที่ได้รับจากกิจกรรม แนวทางการนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ ความรู้สึกต่อการเรียนรู้และแนวทางพัฒนาตนเอง

การเรียนรู้ด้วยกรณีศึกษา (Case studies) ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่จะนำมาเชื่อมโยงกับกรณีศึกษา ต้องอาศัยประสบการณ์และข้อมูลเกี่ยวกับกรณีศึกษา หากผู้เรียนในกลุ่มเดียวกันมีความรู้และประสบการณ์ไม่แตกต่างหรือหลากหลาย อาจทำให้การเรียนรู้ไม่กว้างขวางหรือไม่ได้มุมมองที่รอบด้านอย่างที่ตั้งเป้าหมายไว้ ดังนั้นผู้สอนจึงจำเป็นต้องสังเกตการวิเคราะห์และอภิปรายกรณีศึกษาของผู้เรียน เพื่อชี้ชวนหรือให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่ผู้เรียนตามความจำเป็น และกระตุ้นให้ผู้เรียนนำความรู้และประสบการณ์ของตนเองมาใช้ประโยชน์ต่อกรณีศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. อาจเพิ่มการใช้เครื่องมือดิจิทัล เช่น Google Classroom/Microsoft Teams/ Kahoot เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน
2. อาจเลือกใช้ กรณีศึกษา 1-2 กรณีเพื่อการเรียนรู้ที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์รายวิชา